

ἀκαταλλήλως νὰ ἐπιζητῆ μικρὰν θέσιν εἰς γωνίαν τινὰ καφενεῖου ἢ ἐμπορικοῦ καταστήματος. Ὁ ὑδρογράφος, ὁ θαλασσογράφος, ὁ γλύπτης, ὁ ἀγιογράφος καὶ ὁ ζωγράφος, πᾶς ἄλλος οἰοσδῆποτε καλλιτέχνης θὰ εὕρισκεν οὐ μόνον ἀξιοπρεπέστερον ἀλλὰ καὶ ὀρθότερον νὰ ἐκθέτῃ εἰς τοιαύτην ἐκθεσιν, ἐπὶ τινὰ χρόνον, τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ μελετητηρίου του ἐνθα οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ λάβῃ γνώσιν, καὶ οὐδεὶς νὰ προσέλθῃ πρὸς θεῖαν καὶ κρίσιν. Οἱ ξένοι, οἱ πυκνῶς καὶ ἀθρόως ἀπὸ τινος χρόνου ἐπισκεπτόμενοι τὴν Πατρίδα μας, θὰ δύνανται εὐχερῶς καὶ ἀκόπως, ἐὰν ὑπάρχῃ τοιαύτη τις εὐκαιρία ἐκθέσεως διαρκοῦς, νὰ ἴδωσι τὴν μικρὰν κίνησιν τῆς ἐγχωρίου ἐργασίας, τὴν ἐπίδοσιν τῆς Τέχνης ἀπ' ἐτέρου εἰς τὴν χώραν ταύτην, ὅπῃθεν ἔλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνέφικτον εἶτα λαμπρότητα. Τοιαῦται ἐπισκέψεις τῶν ξένων, εἰς τοιαύτην ἐκθεσιν, ἀδύνατον εἶναι νὰ μείνωσιν ἄνευ εὐαρέστου τινὸς ἀποτελέσματος. Ἐκτὸς τῆς ἀγαθῆς ἐντυπώσεως ὁ περιηγητὴς θὰ ἠγόραζεν ἐκεῖ προχείρως ἀθηναϊκὴν τινὰ ἀρχαίαν ἢ σύγχρονον ἀνάμνησιν, κομψοτέχνημά τι τοῦ Ἐρεχθείου καὶ τῆς Ἀπτέρου Νίκης, τὸν Παρθενῶνα, τὰ Προπύλαια, τοὺς Στύλους, τὸ Θησεῖον, τὸ σύνολον τῆς Ἀκροπόλεως, τὰ τῶν συγχρόνων Ἀθηνῶν διάφορα ἄλλα μνημεῖα. Καθ' ὅσον ὁ ξένος, ὁ ὀλίγας ὥρας πολλακίς μέλλων νὰ διατρίψῃ ἐνταῦθα, οὔτε τὴν γνώσιν οὔτε τὸν χρόνον ἔχει νὰ τρέχῃ εἰς ἀναζήτησιν τοιούτων εὐκαιριῶν. Ἐὰν ὁμως ὑπάρχῃ τοιαύτη ἐκθεσις, καὶ ἡ εὐκαιρία καὶ ἡ γνώσις εἶναι πρόχειρος. Ὁ περιηγητὴς ἐκ τῶν πρώτων θὰ ἐπισκεφθῆ τὴν διαρκῆ ταύτην ἐκθεσιν καὶ ἀγοράν. Θαυμάσας τὰ Μουσεῖα, θὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸ Ζάππειον ἂν οὐχὶ ὅπως θαυμάσῃ, ὅπως κρίνῃ τὸλάχιστον μετὰ δικαιοσύνης, ἐκτιμήσῃ, προμηθευθῆ προσφιλές τι ἐνθύμιον ἀθηναϊκόν. Καὶ ἐνῶ τοιαύτη ἐκθεσις οὐδεμίαν δαπάνην θὰ ἀπαιτήσῃ, ὑπαρχουσῶν ἤδη τῶν αἰθουσῶν καὶ ὑφισταμένης τῆς ὑποδεεστέρας ὑπηρεσίας τοῦ Ζαππείου, θὰ ὑπηρετήσῃ, φρονῶ, τὸν τόπον, τὴν καλλιτεχνίαν αὐτοῦ καὶ τὴν βιοτεχνίαν του, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν ἄλλην παραγωγὴν, τὴν μικρὰν βεβαίως καὶ ἀσήμαντον ἤδη, δυναμένην ὁμως σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τῇ προνοίᾳ ν' ἀποθῆ σχετικῶς ἀξιωματώτος.

Ἐνόμισα ὅτι δὲν θὰ ἐξετιθέμην εἰς εὐλογον κατὰ κρίσιν ἐάν, μετὰ μεγάλης καὶ δεδικοιολογημένης ἐρετικότητος, ἀπετύπου ἀπλῶς γνώμην ἣν δὲν ὑπολαμβάνω ἀνεφάρμοστον, καὶ ἥτις, πραγματικοῦ ποιουμένη τυχόν, βεβαίως δὲν θὰ ζημιώσῃ. Ἀχρὶς οὗτο ἀποδειχθῆ ὅτι πλανῶμαι, δικαιόμαί ἴσως φρονῶν ὅτι τοιαύτη μικρὰ διαρκῆς ἐκθεσις ἐθνικῶν τεχνουργημάτων θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ὑπηρετήσῃ, ἔστω καὶ ἀσήμαντως, τὴν ὑποσαζέουσαν ἐθνικὴν βιομηχανίαν τὴν τεχνικὴν πρωτοτυπίαν καὶ παραγωγὴν. Ὑποστηρίζοντες αὐτὴν ἐκθύμως καὶ δι' ὅλων τῶν θεμιτῶν καὶ σκοπίμων μέτρων, ὑπηρετοῦμεν τὸ Κράτος καὶ ἡμᾶς αὐτούς. Δὲν γνωματεύω βεβαίως νὰ ὑποβάλωμεν ἀλόγως τοὺς πολλοὺς εἰς στερήσεις ἢ ὑπερόγκους δαπάνας ὅπως συντρέξωμεν ὀλίγους βιομηχάνους· λέγω μόνον ὅτι

δὲν πρέπει ν' ἀμελήσωμεν οὐδὲν μέτρον ἢ μέσον δυνάμενον νὰ φωτίσῃ ἡμᾶς περὶ τῆς καταστάσεως, καὶ ὅπερ, ὡς ἀπόπειρα ἔστω, ἠδύνατο νὰ κριθῆ ὡς συντελοῦν εἰς τὴν παγίωσιν τῆς ἀσθενεστάτης καὶ ἀνεπαρκεστάτης βιομηχανίας μας. Τὰ ἀφόρητα δεινὰ, ὧν μάρτυρες καὶ θύματα παριστάμεθα ἀπὸ πολλῶν ἤδη μηνῶν, καὶ τὴν νηπιότητα τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἔχουσιν ἐν μέρει αἰτίαν· ὅσον δὲ μικρὰ ἢ ἀσήμαντος ἐάν κριθῆ αὕτη, εἶναι ὁμως αἰτία κακοῦ, καὶ ὡς τοιαύτη δέον σωφρόνως καὶ ἐπισταμένως νὰ ἐρευνηθῆ. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐθνικῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς χαλαροῦσα τὰς αἰτίας τῆς ἐπιβεβλημένης φυγαδεύσεως τοῦ γνησίου χρήματος ἀπὸ τῆς χώρας, θὰ εἰσάγῃ τὸναντίον αὐτό, ἔστω καὶ ὀλίγον, καθόσον αἱ γείτονες τῆς Ἀνατολῆς ἐπαρχίαι, διὰ ποικίλους λόγους, θὰ προτιμῶσι ν' ἀπευθύνωνται εἰς Ἑλληνικὰς ἀγοράς, ἐὰν εὕρισκωσιν αὐτὰς ἱκανὰς λόγῳ ποσότητος, ποιότητος καὶ τιμῶν, νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς χρεῖας των. Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι εἰς τῶν λόγων· πόσοι ὁμως ἄλλοι, λανθάνοντες οἱ μὲν, ἐμφανεῖς οἱ ἕτεροι ὑπάρχουσι! Ὑπὸ τὸ εὐήχον σύνθημα τῆς «ἐμφυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας» κρύπτονται οὐσιωδέστατα συμφέροντα ἠθικὰ ἅμα καὶ ὑλικὰ. Καὶ ἐὰν ἀπολύτως δὲν πρόκειται νὰ βλάβῃ πᾶσα πρὸς ἐδραίωσιν καὶ βελτίωσιν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς ἀπόπειρα, καὶ ἄλλιν τότε πρέπει νὰ γείνη. Αἱ λελογισμέναι δοκιμαὶ ἀποβαίνουσιν ἐνίοτε οἱ πρόδρομοι τῶν βασιμῶν παραγωγικῶν ἔργων. Ἐφ' ὅσον δὲν ἀποδεικνύεται ὅτι τοιαύτη διαρκῆς μόνιμος ἐκθεσις ἐγχωρίων προϊόντων τέχνης οἰασδῆποτε ζημιῶσι τὴν ἐθνικὴν παραγωγὴν, θὰ δικαιούμεθα ἴσως νὰ λέγωμεν ὅτι περιορᾶται καὶ ἐν τῶν μέσων, τῶν οὐδόλως δαπανηρῶν ἢ δυσχερῶν, τῶν δυναμένων νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας καὶ παραγωγῆς.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ

Ἦθη Ἐπαρχιακά.

Αἱ πατριωτικαὶ αὐταὶ ἐξάψεις τῷ ἤρχοντο σχεδὸν τακτικῶς ὅταν, ἐν τῷ Ἀναγνωστηρίῳ τῆς Λέσχης, διεξήρχετο τὰς ἐφημερίδας, ὅπως αὐτὴν τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ τον γνωρίσωμεν. Κάθηται ἐνώπιον τῆς μακρᾶς τραπέζης τῆς κατεχοῦσης ὀλόκληρον τὸν θάλαμον, μετὰ τὰς ἑδρας γύρω-γύρω καὶ ἐπ' αὐτῆς τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ μετὰ τὰ ποικιλόχρωμα ἐξώφυλλα. Πλησιάζει ἡ μία μ.μ. καὶ τὸ ἀναγνωστήριον εἶνε σχεδὸν ἔρημον. Εἰς κύριος μόνον κάθηται πλησίον τοῦ Τοκαδέλου, ἀναγινώσκων τὸ τελευταῖον Ντεμπά — ὡς ὀνομάζουον μεταξὺ των οἱ θαμῶνες τὸ Journal des Debats, — καὶ ἔχων πρὸ αὐτοῦ ποτήριον μαστίχας μικρὸν-μικρὸν πρὸ τῆς ὑπερμεγέθους ἐφημερίδος, περιμένον περιίλυον νὰ το ἐνθυμηθῆ. Ὁ Τοκαδέλος

έχει πείη ἤδη τὸ ἰδικόν του καὶ ἐξακολουθεῖ μετὰ πυρετώδους ταχύτητος ἀναλαμβάνων καὶ ἀφίων τὰς ἐφημερίδας, διεξερχόμενος ὅ,τι τὸν ἐνδιαφέρει καὶ ἀνταλλάσσει ταχέως καὶ πολλάκις ἐκτενεῖς σκέψεις μετὰ τοῦ παρακληθέντος, ὥστε δὲν ἤξεύρεις ἂν ἀναγνώσκη ἢ ἂν ὀμιλῇ. Ὁ ὕψηλός του κυλινδρικός πῖλος, ὁ ἀχώριστος σύντροφος τοῦ κόντε Ριχάρδου, μαῦρος τὸν χειμῶνα, φαῖός τὸ θέρος, — παράκειται ἐκεῖ ἐπὶ τῆς τραπέζης ὡς πρόσκομμα, τὸν λαμβάνει δ' ὁ κύριός του καὶ τον μεταθέτει συχνά, ἐφ' ὅσον ἀνασκαλεύει τοὺς σωροὺς τῶν ἐφημερίδων. Εἶνε ἀνὴρ περίπου ἐξηκοντούτης· ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἀτάκτου καὶ ἀκρατοῦς αὐτοῦ νεότητος, αἱ πολλαὶ ρυτίδες τοῦ προσώπου του τὸν δεικνύουν γεροντότερον· συντείνουν δ' εἰς τοῦτο περισσότερο καὶ αἱ μακρότατα λευκαὶ φαβορίται, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων λάμπει ἐξυρισμένος ὁ πῶγων, αἱ χρυσαὶ διόπτραι διὰ τῶν ὁποίων φαίνονται ὀφθαλμοὶ φαῖοὶ καὶ ἀλαμπεῖς, καὶ μία παλαιὰ κακῆ ἔξις, ὁ ταμβάκος. Οἱ μύστακός του λευκοὶ καὶ ἀνεστραμμένοι, δίδουν εἰς τὸ πρόσωπόν του ἔκφρασιν τινα ἀρειμάνιον. Ἐν γένει εἶνε εὖμορφος ἄνθρωπος καὶ ἤξευρε νὰ ἐνδύεται ἀπλῶς συγχρόνως καὶ μεγαλοπρεπῶς. Μόνον οἱ ὀφθαλμοὶ του, οἱ ὅμοιοι πρὸς ὕδωρ θολόν, τὸ ὁποῖον δὲν σε ἀφίνει νὰ μαντεύσῃς τὸ βάθος του, ἐμπνέουν δυσπιστίαν τινὰ περὶ τῆς ψυχῆς.

«Ἐλα, ἔλα!» λέγει πρὸς τὸν παρακαθήμενον φίλον του, χωρὶς νάφινῃ τὴν ἐφημερίδα, «ἐτοιμάσου νὰ ἰδῆς κόκκινη καζάκα καὶ νὰ θυμηθῆς τὰ παληά.

— Τί τρέχει :

— Νά, μᾶς ἔρχεται ὁ ἀγγλικὸς στόλος, ὅπου εἶνε τὴν ὥρᾳ τὸν Πειραιᾶ.

— Ἐτσι αἶ, καὶ τότε :

— Φεύγει σὲ λίγες μέρες, λείει ἐδῶ ἡ ἐφημερίδα.

— Μπράβο, μπράβο.

— Εἶνε, μάτια μου, τὸ Τέρορ, τὸ Ντεβαστίσιον, τὸ Ἐνφλεξιμπλ καὶ τὸ Μάλθρουγ . . . Μωρὲ τζόγιες ποῦ ἐχάσαμε! Μωρὲ δύναμι ποῦ ἐβγάλαμε ἀπὸ πάνου μας . . . Μωρὲ προστασία ποῦ ἐδιώξαμε! Ἀνάθεμα τὴν ὥρα καὶ ποῦ ἦτανε αἰτία . . . Ἀααχ!

Καὶ διὰ τῆς παλάμης κτυπῶν τὸν μηρὸν, ἐκβάλλει στεναγμὸν ἐκ βαθέων καὶ ἐγείρει τὰ ὄμματά πρὸς τὴν ὀροφὴν καὶ φουσᾷ πλήρης ἀπελπισίας. Αἱ ἀναμνήσεις του ἀφουρνίσθησαν· εἶνε κουρδισμένος.

«Ἀρσέ με! ἄρσέ με, Τσέτσε μου, καὶ δὲν ἦτανε δουλειὰ ἐτούτη ἐδῶ ποῦ ἐπάθαμε. Καλὲ νὰ εἴμασθε ἀνεξάρτητοι καὶ νὰ γενοῦμε δούλοι! Νὰ εἴμασθε πολιτισμένοι καὶ νὰ γενοῦμε βάρβαροι, νὰ εἴμασθε Κράτος καὶ νὰ γενοῦμε»

Καὶ ἐντείνων ἀντὶ νὰ χαμηλώσῃ τὴν φωνήν, ἐξεστόμισε τὴν λέξιν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶπεν ὁ Καμπρών, καὶ ἐξετινάχθησαν πιτιλισμοὶ σιέλων μετὰ τὴν ὀροφὴν καὶ ἐξήγαγε τὸ λευκὸν τοῦ μανδύου καὶ ἐσκούπισε τοὺς μύστακός του.

«Καὶ δὲν τσου εἶδαμε τσου Ρωμηοὺς τόσα χρόνια τὴν ὥρᾳ;» ἐξηκολούθησε πλησιάζων περισσότερο πρὸς τὸν φίλον του. «Νάν τσου μάθουμε ἀκόμα

θέλουμε; . . . Χμ! Ἐχομε καμμία ἀπολαβὴ ἀπὸ αὐτούς; Εἶδαμε κανένα καλό; Μὰ μὴ Δικαιοσύνη; μὰ μὴ Ἀσφάλεια; μὰ μὴ Ἀστυνομία; μὰ μὴ Νομάρχη; . . . Δὲν τηρᾷς; Οὐλοὶ τοὺς κατρεγγαριστοὺς ἀπὸ τὸν πρῶτο ὡς τον ὕστερο. Καὶ τὸ χειρότερο εἶνε ποῦ ἔτσι μᾶς συνειθίζουνε ὅσῳ μπᾶνε καὶ μᾶς. Ἀμὴ τί θαρρεῖς; Μὴ ἔχωντας ἀρχὴ ἕνας τόπος, δὲν θὰ γαθῆ, δὲν θὰ διαφθαρή; ὦ, Τσέτσε μου μου!

— Πλερόνουμε τσοὶ περισσότερους φόρους» ἐπρόσθεσε καὶ ὁ Τσέτσε, ἀπὸ τοὺς μετανοημένους καὶ αὐτὸς καὶ σύμφωνος καθ' ὅλα μετὰ τὸν Τοκαδέλον «καὶ ἔχομε τὰ λιγώτερα ἔξοδα. Καὶ ἂν τσοὶ ρωτήξῃς, σοῦ λένε στὸ ὕστερο πῶς μᾶς ἔχομε καὶ βᾶρος στὴν πλάτη τους.

— Ἀμὴ τί! Ἐγώ, καλέ, νά σου πῶ . . . δελέγκου . . . Τὸν καιρὸ ποῦ ἤμουνα στὴ Ἀθήνα»

Καὶ ρίψας ἐν βλέμμα τελευταῖον διαβατικόν εἰς τὴν ἐφημερίδα, τὴν ἀφῆκε καὶ ἡρεμώτερος ἤρχισε νὰ διηγῆται μερικὰ ἀνέκδοτα τῆς ἐν Ἀθήναις διαμονῆς του, ὅπου ἔκαμεν ὀλίγον καιρὸν ὡς Ταμίας μιᾶς Τραπεζῆς καὶ ὀλιγώτερον κατόπιν ὡς Βουλευτῆς, — ἀνέκδοτα τὰ ὁποῖα εἶχε στερεότυπα καὶ μετεχειρίζετο εἰς πᾶσαν συνδιάλεξιν, διηγούμενος αὐτὰ τρίς καὶ τετράκις εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, μεμορφασμούς καὶ χειρονομίας, με φρασεολογίαν ἰδιόρρυθμον καὶ με ἕνα σωρὸ παρενθέσεις. Ἐπρόκειτο κατ' ἀρχὰς περὶ τῆς δριμείας ἀπαντήσεως, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς ἕνα βουλευτὴν μωραίτην — ἀπὸ κείνους, ξέρεις! — ὅπου εἶχε τὸ ἀντζάρουτο νὰ πῆ ἀπὸ τὸ Βῆμα τῆς Βουλῆς, ναῖσκε, ὅτι οἱ Ἑπτανήσιοι δὲν μετέλαθον τῶν δεινῶν τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι δὲν εἶχαν διὰ τοῦτο τὰ ἴδια δικαιώματα.

«Ὁ Θεὸς μᾶς ἐφύλαξε ἀπὸ τσου βάρβαρους, γιὰ νὰ μπορέσουμε σήμερα νὰ σας πολιτίσουμε! Ἀχαριστοὶ!» τῷ ἐφώναζεν ὁ Τοκαδέλος καὶ μὴ γυρεύεις τὸ τί ἐγίνηκε. Κατόπι δὲ διηγείτο τὰ κατὰ τὴν παρατήρησιν, τὴν ὁποίαν ἔκαμε πρὸς ἕνα ἄλλον μωραίτην ἐκεῖ-πέρα διὰ τὸν ἀπρεπῆ καὶ ἀηδιαστικὸν τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον ἔτρωγεν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον.

— «Δὲν ξέρω πῶς κάνετε ἐσεῖς οἱ Βενετσάνοι!» τῷ εἶπεν ὁ μωραίτης.

— «Πάντα καλλίτερα ἀπὸ τσου Ἀρβανίτες!» ἀπήντησεν ἀμέσως ὁ κ. Τοκαδέλος καὶ τον ἐβούθανεν.

Αὐτὰ ἔλεγεν ἀρκετὴν ἤδη ὥραν, ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀναγνωστήριον ὁ Τόνης, ἐν ᾧ ἔτριξαν τὰ δάπεδα ὑπὸ τὸ βᾶρος τοῦ πελωρίου του σώματος.

«Πᾶμε, παπάκη;» εἶπεν.

«Εἶν' ἀμπονόρα ἀκόμα, κάτσε κομμάτι.»

Ὁ Τόνης ἔρριψε βλέμμα ἐπὶ τοῦ ὥρολογίου τοῦ τοίχου.

«Μιὰ καὶ τέταρτο» ἐμουρμούρισε καὶ ἐρρίφη ἐπὶ μιᾶς ἔδρας, ὠθῶν πρὸς τὰ ὀπίσω τὸν πῖλόν του καὶ τρίβων διὰ τῆς παλάμης τὸ μέτωπόν του. Εἶχε τὴν νοητικὴν ἐκείνην καὶ τὴν ἀθυμίαν ἀνθρώπου ἄγοντος ἀκανόνιστον ἡδὴ ζωὴν καὶ διατελοῦντος εἰς ψυχολογικὰς περιστάσεις ἀνωμάλους. Ἐφάνετο ὅτι αἱ νύκτες του δὲν διήρχοντο πλέον ἐν ὑπνῷ ἡρέμῳ τὴν ἡμέραν οἱ ὀφθαλμοὶ του περιεστέρωντο ὑπὸ τῶν ὑποκυάνων. Γλυκὺς καὶ συμπαθὴς νέος, τί-

ποτε μὴ διασώζων ἐκ τῆς ὑπόουλου φυσιολογίας τῶν πατέρων του, ἐκτός τοῦ εὐρέως μετώπου, εἰς τὰ πλάγια τοῦ ὁποίου ἡ ξανθὴ κόμη ἐσχημάτιζε δύο κόλπους βαθεῖς, — ὁμοίαιζε πρὸς τὴν μητέρα του, τῆς ὁποίας οἰκογενειακὸν ἦτο τὸ ἀνοικτὸν καστανὸν χρῶμα τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ τεραστία σωματικὴ ἀνάπτυξις. Εὐρεῖς ἦσαν οἱ ὤμοι τοῦ νεανίου, στιβαραὶ αἱ χεῖρες, πλατύς ὁ κορμὸς καὶ μακροὶ οἱ πόδες· ἐκτός δὲ τῶν τελευταίων, τοὺς ὁποίους αὐστηρὸς τις θὰ ἤθελε περισσότερον συμμαζεμένους, ὅλα του ἀνάλογα καὶ κανονικά. Ἀτριχὸν ἀκόμη ἦτο τὸ ὠραῖον πρόσωπόν του, ἐκ τῆς χράσεως μᾶλλον ἢ τῆς ἡλικίας, ἐκτός ἐλαφρῶν τιῶν ἰούλων, χρυσιζόντων περὶ τὰς εὐσάρκους παρειάς, μετὰ τὸ ἄθρον ροδινὸν ἐκεῖνο χρῶμα, τὸ ὁποῖον, πρὸνόμιον ἀναφαίρετον, ἀπαντᾷ τις συχὰ εἰς τοὺς ἰονίους εὐγενεῖς. Αἱ μᾶλλον χαρακτηριστικαὶ αὐτοῦ γραμμαὶ ἦσαν δύο ρυτίδες, ἀναχωροῦσαι ἐκ τῶν ἄκρων τῆς ρινὸς ἔνθεν καὶ διχάζουσαι εἰς δύο τὰς παρειάς, ὅταν μάλιστα ἐνεδυναμοῦντο κατὰ τὸν συχὸν γέλωτα. Ἡ ὄψις ἐν γένει τοῦ νεανίου ἀντιτίθετο ἐμφανῶς πρὸς τὴν τῆς ἐκτεθηλυμένης καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἀσθενικῆς γενεᾶς τῶν ἡλικιωτῶν του, ἐξ οἰκογενειῶν συγγενευσουσῶν πρὸς ἀλλήλας καὶ ἄνευ διασταυρώσεως ἐκφυλιζομένων ὁλοῦν διὰ τῆς ἀκουσίου αἰμομιξίας, ἡ ὁποία ἀφρεύτως συμβαίνει, ὅταν εἰς τόπον μικρὸν καὶ εἰς τάξιν ὀλιγοπληθῆ οἱ γάμοι ἐπὶ μακρὰ ἔτη γίνονται μεταξύ των. Ἡ μήτηρ τοῦ Τόνου κατήγετο ἐξ Αἰγύπτου, ὠραία κόρη καὶ μορφωμένη οἰκογενεῖς ἐλληνικῆς, ἀποκατεστημένης πρὸ πολλοῦ ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ. Αἱ φυσιολογικαὶ συνθήκαι εὐρέθησαν εὐνοϊκώταται καὶ ὁ γάμος αὐτός, ἂν καὶ κατ' ἀρχὰς παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ γέρω-Τοκαδέλου, κύλογηθη διὰ δύο θυγατέρων ὠραιότητος ἐξόχου καὶ διὰ τοῦ μόνου καὶ μοναδικοῦ αὐτοῦ υἱοῦ, τοῦ ὁποίου κατέθλιβεν ἡ ἰσχυρὰ χειραψία τὰς παραλυμένας χεῖρας καὶ σήμερον ἀκόμη μεθ' ὄλην του τὴν χαύνωσιν, ἐφαίνετο σφιγγῶν ὁ ὄργανισμὸς καὶ ἐκχειλίζουσα ἐν αὐτῷ ἡ ἀλκιμος ζωὴ.

Ἐχαιρέτισε τυπικῶς τὸν κ. Τσέτσεν, μετὰ τοῦ ὁποίου δὲν εἶχε πολλὴν γνωριμίαν, ὡς καὶ μετὰ πολλῶν ἐκ τῶν φίλων τοῦ πατρός του, ἀπεποιήθη τὸ προσφερόμενον ποτὸν ἀποπέμψας τὸν ἐμφανισθέντα ὑπὲρ τὴν καὶ ἤρχισε νὰ ἐκφυλλίζῃ τὰ Χρουνικὰ τοῦ Ἠλεκτρισμοῦ, χωρὶς νὰ προσέχη διόλου εἰς τὴν συνομιλίαν καὶ ἐν τῇ διαθέσει ἐκεῖνη τοῦ πνεύματός του εὐρίσκειν περισσότεραν τέρψιν εἰς τὰ ἡλεκτρικὰ μηχανήματα, τὰ περιέργα καὶ τεραστία, τὰ ὁποία παρήλαυνον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του εἰς πᾶσαν σελίδα. Ἡ ἔρευνα αὕτη ἀπετελεῖ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ Τόνου. Ἀνέκαθεν τὸν εἰλκυον ὡς ἔμψυχα ὄντα αἱ μηχαναί. Μικρὸς ἀκόμα ἠρώτα μετὰ πολλῆς περιεργίας τί νὰ ἦσαν ἄρα γε αἱ σειραὶ τῶν συρμάτων ἐκεῖνων, τὰ ὁποία ἐτείνοντο ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του ὑψηλὰ ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν μεταξύ τῶν λευκῶν ἀπομονωτῶρων. Μία ἐπίσκεψις εἰς τὸ τηλεγραφεῖον, κατόπι τῶν ἐπιμόνων του ἐρωτήσεων, τὸν ἐνέπλησε θαυμασμοῦ, ἑτέρα δὲ εἰς ἀτμόμυλον, τοῦ ὁποίου παρηκολούθει ἀπορῶν τὴν ἀνε-

γερσιν τῆς ὑπερυψήλου καπνοδόχου, τὸν ἐνεθουσίασε κατὰ γράμμα. Ἐκτοτε ἡ κλίσις του ἐξεδηλώθη ἰσχυρὰ πρὸς πᾶν ὅ,τι ἦτο μηχανή, μικρὰ ἢ μεγάλη, πρὸς πᾶν σύστημα ἐλίκων, τροχαλεῶν, τροχίσκων, ἰμάντων, ὀδόντων, αὐλῶν, ἐμβόλων, μετὰ τὰς πολυπλόκουσ, τὰς ἠρέμους ἢ ἠχηρὰς κινήσεις, τὰς θορυβοῦσας τὸ κρανίον ἢ μόλις αἰσθητὰς πλησίον τοῦ ὠτός. Ὁ ἔρωσ ὅμως αὐτὸς ἦτο ἐπιπόλαιος, ἔρωσ τῶν ἐπιφανειῶν καὶ ὄχι τοῦ βάθους, τῆς ψυχῆς. Μηχανικὸς ὁ Τόνου δὲν ἐγενεῖν, ἀλλὰ μόνον ἐμπορος. Μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐδύνατο νὰ ἐπιδιορθώσῃ μόνος του τὸ ὠρολόγιόν του, ἂν ἐσταμάτα, ἢ κανὲν κλειθρὸν ἂν ἐσκανδαλίζετο, ἢ οἰονδήποτε ἄλλο οἰκιακὸν μηχανήμα ἂν ἐχαλοῦσεν—ἐγνώριζε δὲ μετ' ἐκπληττοῦσης ἀκριβείας ὅλα τῶν μηχανῶν τὰ συστήματα καὶ ἐδύνατο νὰ σου περιγράψῃ οἰανδήποτε μετὰ τοὺς τεχνικοὺς ὄρους καὶ μετὰ πᾶσαν λεπτομέρειαν. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπετεύχθη λεληθῶτως ἐξ ἀτάκτων παρατηρήσεων, ἐξ ἀναγνώσεων δύο-τριῶν ἐδικῶν βιβλίων καὶ ἐκ τῆς συνθηείας τὴν ὁποίαν εἶχεν, ὅπως καὶ κάθε ἄνθρωπος τρέφων μίαν κλίσις, νὰναγινώσκῃ ἐκ παντός περιοδικοῦ καὶ ἐφημερίδος ἣτις ἤθελε περιπέσει εἰς χεῖράς του, προπαντός ὅ,τι τὸν ἐνδιέφερε, δηλαδὴ τὰ μηχανικά. Ἐδῶ εἶνε καιρὸς νὰ παρατηρήσωμεν ἀκόμη καὶ ἐν ἄλλο. Ὁ Τόνου κατεγίνετο ὀλίγον εἰς τὴν ὑδατογραφίαν, ἀλλ' ἐζωγράφιζε κατὰ προτίμησιν προφανῆ ὅ,τι ὁμοίαιζε περισσότερον μετὰ μηχανὴν ἢ ἐσχτιζετο: ἀμάξας, σιδηροδρόμους, ἀτμόπλοια, ἀτμομηχανάς, γεφύρας καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὸ ὠραιότερον τὸ ὁποῖον νὰ ἔκαμε ποτὲ ἦτο μία κόρη χειριζομένη τὴν μηχανὴν τῆς.

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ δύο φίλοι εἶχον ἀλλάξει θέμα ὀμιλίας, στρέψαντες αὐτὴν περὶ τὰ τοπικὰ πολιτικά, τὰ ὁποία ἐξόχως τοὺς ἐνδιέφερον. Ἡ ἐκλογὴ ἐπλησίαζε καὶ ἡ γιγαντομαχία τῶν δύο κομμάτων ἦτο ἐπὶ θύραις. Ὁ κ. Τοκαδέλης εἶχε δεχθῆ τὴν ὑποψηφιότητα ὑπὸ τὴν αἰγίδα πάλιν τοῦ Μήλια.

«Γί νὰ κάμω, μωρὲ ἀδρεφέ!» ἔλεγε πρὸς τὸν Τσέτσεν, ἀπελπισθέντα πλέον νὰποτελειώσῃ τὸ ἄρθρον τοῦ Ντεμπά του. «Εἶδα πῶς ὁ τόπος τὰ σκέρσασα δὲν τα σηκώνει. Γιὰ νὰ πάρῃς ψήφους πρέπει νὰ ἦσαι μ' ἕνα κόμμα. Ἐκαμα λάθος πολὺ σπουδαῖο νὰ στήσω κάλην ὄρφανὴν τὴν τελευταία φορὰ. . . Καὶ νὰ σου πῶ τὴν ἀλήθειαν. . . νὰ κρυφοῦμε ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸ δάχτυλό μας δὲν μποροῦμε. . . γιὰ νὰβγῆς σήμερα βουλευτὴς πρέπει νὰ ἦσαι μετὰ τὸ κόμμα τοῦ Μήλια, ἐφινίρισε! Ἐκεῖ εἶνε κουκκιά, δὲν εἶνε ψέμματα. Καλοὶ καὶ ἄξιοι εἶνε καὶ οἱ ἄλλοι ἀφεντὰδες, ἐγὼ δὲν ἔχω κανένα παράπονον ἀπὸ αὐτούς, — μὰ τί νὰ σου πῶ, Τσέτσε μου! Ἐδῶπα ποῦ σοῦ τα λέω, μοῦ μνηύσανε νὰ με βγάλουνε ἐκεῖνοι, μὰ, ἔδῶπα ποῦ σοῦ τα λέω πάλι, δὲν ἔχω καμμία ὄρεξι νὰν τη πάθω μία καὶ μία δύο.

— Καὶ ποῦ το ἤξερες ἐφτό; Ἐσὺ ἔχεις τὴν προσωπικὴν σου ἐπιρροὴν καὶ θάπερνες πολλοὺς ψήφους μηλιανούς.

— Γι' αὐτὸ ἴσως με θέλανε καὶ ἐκεῖνοι, βεραμέντε. . . Μὰ γιατί αἰτία νὰφῶσω τὸ κόμμα μου; Ἀφ' οὗ πρόκειται νὰ μὴν εἶμαι ἀνεξάρτητος, καλ-

λίτερα νὰ εἶμαι ὅ,τι ἤμουν πάντα, ἀπὸ τῆ ἀρχῆ.
Τ' ἀλλαξοπιστίσματα δὲ μάρεσσαν.

— Καί γιὰ τσοὶ ρωμηοὺς μάλιστα ποῦ τὸ κόμμα εἶνε θρησκεία.

— Ἄντζι καὶ καλλίτερο ἀπὸ θρησκεία. Γιὰ τὸ κόμμα του σήμερα, βλέπεις, σκοτόνεται, μὰ γιὰ τὴ θρησκεία του δὲν με περσοαντέρει πῶς θὰν τῶ-
κανε πηλειό.

— Ἐχεις δίκιο καὶ σ' ἐφτό δέ σου λέω τίποτσι.»

Ὁ Τσέτσες ἦτο μᾶλλον λούβης, ὡς εὐγενῆς καὶ αὐτός. Ἄλλ' ὁ Τοκαδέλης εἶχε τὴν τέχνην νὰ εὐ-
ρίσκεται πάντοτε σύμφωνος καὶ ὁμόφρων μὲ τὸν ἄλλον, ὅπουδήποτε καὶ ἂν ἀνῆκε, προπάντων ὅταν ἐπρόκειτο περὶ τῶν κομματικῶν καὶ εἶχεν ἀνάγκη τῆς φιλίας του. Ἐπειτα μετὰ τῶν μελῶν τῆς ἀριστοκρατικῆς αὐτῆς Λέσχης, ὁ ὑποψήφιος τοῦ Μήλια ἦτο σύμφωνος κατ' οὐσίαν μικρὰ δὲ μόλις περὶ τὴν ἔκφραση τέχνη, ἡ ὑπενθύμεις τοῦ συμφέροντος, ἡ περὶ ἐνδομύχου ὑπολήψεις πρὸς τὸ σωματεῖον διαβεβαίωσις καὶ ἡ ὁμολογία τῆς κατὰ τοῦ λαοῦ ἀποστροφῆς, μεθ' ὅλην τὴν συμμαχίαν, παρεκβατικῶς, ἤρκει διὰ νὰ τῷ συγχωρήσουν πᾶσαν περὶ τοὺς τύπους παράλειψιν. Ἐπ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὠμίλησεν ὁ ὑποψήφιος ἀρετὴν ἀκόμη ὦραν πρὸς τὸν Τσέτσεν, ἕως οὗ ἠυδόκησε νὰ ἐνθυμηθῆ ὅτι τὸν ἐπερίμενον ἐκεῖ πλησίον ὁ Τόνης καὶ μακρὰν ἡ οἰκογένειά του διὰ τὸ γεῦμα.

«Καὶ τί ὦρα εἶνε ἡ Ἐπίδειξι; τὸ ἀπόγημα;» ἠρώτησεν εἰς τὸ τέλος ὁ Τσέτσες.

«Μὰ τσῆ τρεῖς, τσῆ τέσσερες, ξέρω γ' ὡ!» ἀπάντησεν ὁ Τοκαδέλος, ὡς ἄνθρωπος μὴ δίδων προσοχὴν εἰς τὰ τοιαῦτα. «Πᾶμε, Τόνη μου;

— Πᾶμε . . . Προσκυνῶ».

Ὁ Τσέτσες ἐχαιρέτισε τὸν νέον διὰ τοῦ συνήθους «Ἄντιο, κόντε μου» ἀλλ' ἐκεῖνος διεμαρτυρήθη ζωηρῶς:

«Τὸ κοντιλίκι μου τὸ ἄφησα στὴν Πάτρα, ποῦ δουλεύω ἀπὸ δεκαπέντε χρονῶν παιδί. Καὶ τὰ δακτυλίδια ἔπασαν καὶ τὰ δάκτυλα μαζί . . . γιὰ μὲνα τοῦλάχιστον.

— Ἄ μπᾶ, μπᾶ!» εἶπεν ὁ Τσέτσες μειδιῶν πρὸς τὸ κτύπημα, ὡς πρὸς ἀστεῖον καὶ ρίπτων πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς ἐφημερίδος, διὰ νὰποσύγη πᾶσαν ἀπάντησιν. Ὁ Τοκαδέλος ἔριψεν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ του αὐστηρὸν βλέμμα καὶ μὲ κίνημα ὀργῆς προηγήθη νὰ ἐξέλθῃ. Ἀκολουθοῦντος τοῦ νέου κατῆλθον τὴν μαρμαρίνην κλίμακα, διέσχισαν ταχέως τὰς αἰθούσας τοῦ ἰσογείου, ἐχαιρέτισαν διὰ τοῦ πύλου δύο-τρεις κυρίους, καθημένους παρὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἐξῆλθον εἰς τὴν μικρὰν πλακόστρωτον πλατείαν. Ἡ ὁδὸς ἦτο ἔρημος, φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ λευκοῦ φωτὸς τῆς συννεφώδους ἡμέρας, καθιστῶντος ἀκόμη λευκότερον ἐν τῇ μονώσει του τὸ ἀγάλμα τοῦ Σολωμοῦ. Εἰς τὰ περίξ ποικίλα ἐργαστήρια ἡ ἐργασία εἶχε διακοπῆ, παρέμενον δ' ἐκεῖ μόνον οἱ μικροὶ μαθητεύμενοι καὶ ὑπηρέται, καταβροχθίζοντες ἤδη τὸ λιτὸν αὐτῶν γεῦμα, ἀστείζόμενοι, γελῶντες καὶ περιμένοντες τοὺς κυρίους των.

«Ἔτσι μοῦ τὰ κάνεις πάντα!» ἔλεγε πρὸς τὸν Τόνη του ὁ κ. Τοκαδέλος πλήρης θυμοῦ, βραδίζων

παρὰ τὸ πλευρόν του, ἀλλὰ μηδενίζόμενος μὲ ὅλον του τὸν ὑψηλὸν πύλον πρὸ τοῦ ἀναστήματος τοῦ υἱοῦ του — «(Τ' εἶν' ἐφτοῦνα ποῦ πᾶς καὶ λὲς ἔτσοι ξένους ἀνθρώπους;»

— Δὲν εἶπα κανένα κακό. Τὴν ἀλήθεια εἶπα.

— Καὶ σοῦ φαίνεται πῶς μπορεῖς νὰ λὲς πάντα τὴν ἀλήθεια χωρὶς ζημίαι;

— Ἄν ἤμουν ὑποψήφιος βουλευτής . . . αἶ, τότε βέβαια ὄχι . . .

— Ἐπειδὴς ντουνκουε δὲν εἶσαι, θέλεις παναπῆ νὰ πηγαίνης κόντρα στὸν πατέρα σου;

— Ἐγὼ δὲν πηγαίνω σὲ κανένα κόντρα, πολὺ περισσότερο στὸν πατέρα μου. Μὰ δὲν μπορῶ πάλι νὰ τοὺς χωνέψω καὶ αὐτούς, ποῦ νομίζουν πῶς ὁ κόσμος εἶνε ἀκόμα ὅπως ἦταν, τὸν καιρὸ ποῦ ἦταν αὐτοὶ κόντιδες.

— Καὶ τί κερδίζεις ποῦ τσοὶ χτυπᾶς;

— Ἐέρω κ' ἐγὼ, νὰ, αἰσθάνομαι μίαν εὐχαρίστησιν νὰ τοὺς θυμίζω πῶς δὲν εἶνε πειὰ τίποτε καὶ μάλιστα οἱ πτωχοὶ σὰν κ' ἐμᾶς καὶ σὰν τὸν Τσέτσες. Μωρ' ἀκοῦτ' ἐκεῖ! Νάχουν ἰδέες ἀριστοκρατίας οἱ Βενετσιάνοι ἐκεί τοῦ χρόνιου ὕστερ' ἀπὸ τὴν πτώσιν τῆς Βενετίας. Χαρά ἔ τους!

— Ὅσο πῆλειο παλῆλᾶ εἶνε μία φαμελιά, τόσω καὶ ἀξιώτερη.

— Σὲ τί; Ἐγὼ, παπάκη μου, δὲν το βλέπω. Ἄνθρωποι ἀπὸ φαμελιᾶς ψευτινὲς εἶνε καλλίτεροι ἀπὸ μᾶς καὶ στὴν ἀνάπτυξι καὶ στοὺς τρόπους καὶ στὰ πλούτη καὶ στὴν ἰκανότητα καὶ στὴ δύναμι. Νά, ὁ Μήλιας πρῶτος. Ἐπειτα ἐγὼ νὰ σου πῶ τὴν ἀλήθεια. Θέλω νάμαι μηλιανός μὲ λιγώτερο ἐνθουσιασμό, ἀλλὰ μὲ περισσότερη εἰλικρίνεια.

— Πρέπει νὰ σωπάσω, γιατί στὴν Πάτρα βλέπω πῶς ἔγεινες τέλειος μωραίτης!»

Καὶ πράγματι ἐσιώπησεν ὁ κόντε Ρικάρντος, ὄχι μόνον διότι ἔβλεπεν ὅτι ὁ υἱὸς του ἐξεμωραϊτίσθη τελείως, ἀλλὰ διότι δὲν εἶχε καὶ τί νάπαντήσῃ εὐπρόσωπον, ἀντὶ τοῦ τελευταίου περὶ αὐτοῦ ὑπαινιγμοῦ. Εἶδομεν ὅτι ὁ ὑποψήφιος δὲν ἦτο τῷ ὄντι μὲ ὅσῃν ἔπρεπεν εἰλικρίνειαν μηλιανός. Τὴν χειραφεσίαν καὶ τὴν πρόοδον τοῦ λαοῦ, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἠγωνίζετο ὑπὸ ἓνα Μήλιαν, ὁ ὀργανισμὸς του, ὀπισθοδρομικὸς ἀριστοκράτου ὀργανισμὸς, δὲν τὴν ἠείχετο περισσότερο τοῦ περιβοήτου πατρός του. Ἄλλ' ἡ φυσικὴ εἰλικρίνεια τοῦ ἐγγόνου ἀπηχθάνετο τοιαύτην πολιτείαν, ἡ δὲ τῇ βοήθειᾳ τῆς μητρὸς φιλελεύθερος τασὶς του, τὸν ἐκκμνε νάντιτιθεται πάντοτε πρὸς τὰς ἰδέας τοῦ πατρός του καὶ τῆς κοινωνικῆς του τάξεως ἐν γένει. Ὡς ἐκ τούτου αἱ οἰκογενειακαὶ συγκρούσεις—καὶ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως εἰς Πάτρας, καὶ μετὰ τὴν ἐκείθεν ὡς τελείου μωραίτου ἐπιστροφῆν, — ἦσαν συχναὶ καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ ζωηρόταται. Ἀδιάφορον ἂν ὁ πρὸς τοὺς γονεῖς σεβασμὸς καὶ ἡ ἀνατροφή καὶ ἡ ἀγάπη ἠμποδίζαν τὸν νέον νὰ προβαῖνῃ εἰς τὰ ἔσχατα καὶ τὸν ἔκαμναν νὰ εὐχεται νὰ παρέλθῃ ἡ μεταβατικὴ αὐτῆ ἐποχῆ, — ἡ ἐποχῆ τοῦ ἀγῶνος καὶ διὰ τὴν οἰκογένειαν καὶ διὰ τὴν κοινωνίαν, — ἔνευ ἐπεισοδίου καὶ κρίσεως βιαιάς. Ἦλπιζεν ὅμως ἐνδομύχως καὶ ἦτο ἠσυχος ὅτι ἡ τελικὴ νίκη θὰ ἐπῆρχετο φυ-

σικῶς ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν ιδεῶν του, ὄχι μόνον ἐν τῇ ἰδιῇ του οἰκογενεῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἐν ἣ συνεκροτεῖτο καὶ ὑφ' οἰανδήποτε μορφήν, ὡς καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς νήσου ἐν γένει, παρὰ τῇ ὁποίᾳ ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν παλαιῶν πρὸς τὰ νέα, ἀνεξαρτήτως τῶν κομματικῶν, εὐρίσκειτο εἰς ὀξύτατον στάδιον.

[Ἐπεταὶ συνέχεια]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ¹

Ὁ αὐτοκράτωρ σταματᾷ τότε πρὸ τοῦ θεωρείου τῶν μεγάλων δουκισσῶν καὶ ἀμέσως ἀρχίζει ἡ παρέλασις. Πρῶτοι ἐμφανίζονται οἱ Ἀνατολίται, οἱ μουσουλμάνοι τῆς Χίβας καὶ τῆς Βοκκάραι, οἱ γεωργιανοὶ πρίγκηποι, οἱ Κιρκάσιοι, οἱ Πέρσαι καὶ οἱ ἡμιάγριοι Καυκάσιοι καὶ Μογγόλοι. Οἱ ἀρχαῖοι οὗτοι πολεμισταὶ φέρουσι μακρὰς λόγχας, ρόπαλα σιδηρᾶ, θώρακας ἀλυσιδωτοὺς ἐπὶ ὑποκαμίσων μεταξωτῶν, πολυτελεῖς γούνας καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δαμασκηνὰ κράνη ἢ ταρταρικὸν σκουφρον, ἐνθυμίζοντες τοὺς προσκόπους τῶν ὀρδῶν τοῦ Ἀττίλα. Τὴν προφυλακὴν ταύτην δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς τὸ ἐπικὸν ἢ μᾶλλον ὡς τὸ ῥωμαντικὸν στοιχεῖον τοῦ τακτικῆς στρατοῦ. Οὗτος προσέρχεται ἤδη κατὰ πυκνὰς φάλαγγας. Πρῶτοι βαδίζουσιν οἱ πεζοί, τὸ σύνταγμα Πρεοβραγένσκη, οἱ Φιλανδοὶ ἀκροβολισταὶ καὶ οἱ ἐπίλεκτοι τοῦ συντάγματος τοῦ Παύλου, φέροντες ὀρειχάλκινα κράνη ὡς τὰ τῶν γρεναδιέρων τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου. Κατ' ἀλλόκοτόν τινα ἀρχαίαν παράδοσιν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ τάγματος τούτου στρατολογοῦνται σιμοὶ ἢτοι πλακομῦται. Τούτους ἀκολουθοῦσιν αἱ ἴλαι τοῦ βαρέος ἵππικου, κινήτοι τοῖχοι χάλυθος καὶ ἀργύρου, ἄνδρες γίγαντες ἐπὶ ἵππων κολοσσῶν. Ἐπειτα ἔρχονται οἱ ἐλαφροὶ ἵππεῖς, οἱ κόκκινοι Οὐσσάροι, οἱ ἔφιπποι δραγόνοι καὶ οἱ λογχοφόροι, τελευταῖοι δὲ ὀρμῶσιν ἐκ πάσης γωνίας τοῦ στρατοπέδου μὲ ταχύτητα βέλους οἱ Κοζάκοι, κατορθώνοντες νὰ σταματήσωσιν ἀποτόμως τὰ ἵππάρια τῶν ἀκριβῶς ὑπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν θεωρεῖον. Αἱ ἀσκήσεις αὐτῶν ὁμοιάζουσι τὰς τῶν Ἀράβων. Ἀξιοθαύμαστοι δὲ εἶναι πρὸ πάντων ὅταν κύπτωσι τρέχοντες διὰ ν' ἀναλάβωσι τὴν λόγχην τὴν ὁποίαν ἐσφενδόνισαν πρὸ αὐτῶν κατὰ γῆς. Τὴν ὀπισθοφυλακὴν ἀποτελεῖ τὸ πυροβολικὸν συνρῶμενον ὑπὸ μαύρων ἵππων, ἐραμίλλων κατὰ τὴν ταχύτητα καὶ τὴν εὐμορρίαν πρὸς τοὺς καλλίστους ἰδιωτικῶς.

Ἠναγκάσθημεν νὰ εἰπῶμεν πολλὰ περὶ τῆς αὐλῆς καὶ τοῦ στρατοῦ, διότι ταῦτα εἶναι τὰ δύο κυριώτατα ἐλατήρια τοῦ βίου τῶν Πετρούπολιτῶν. Ἡ ζωηρότης τῆς πρωτευούσης ὀλιγοστεύει κατὰ πολὺ, ἀμα ἀποχωρήσῃ ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς τὴν μοναξίαν τῆς Γατσίνας. Τὸ ἀνάκτορον τοῦτο κρύπτεται ἐντὸς δάσους ἐλατῶν καὶ εἶναι εἶδος τι ἀρκτικού Ἐσκουριάλου, ὅσον τὸ

ἰσπανικὸν κατηφές. Τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀνδρόγυρον διάγει ἐκεῖ ἡσυχον καὶ κάπως μονότονον βίον, ἀσχολούμενον εἰς τὴν διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεων τοῦ κράτους καὶ τῶν τέκνων του τὴν ἀγωγὴν.

Διὰ ν' ἀνεύρωμεν τὸν κόσμον πρὸς τὸν ὁποῖον ἐσχετίσθημεν εἰς τὸν χορὸν τῶν ἀνακτόρων πρέπει νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ παλάτια τῶν παροχθίων τῆς Αὐλῆς καὶ τῆς Ἀγγλίας. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν ὅπως καὶ οἱ τοῦ εὐτελεστάτου οἰκίσκου φαίνονται ἀγνοοῦντες τὴν ἀξίαν τοῦ καιροῦ. Ἡ παρισινὴ δραστηριότης εἶναι τι ἀγνωστον εἰς τοὺς Πετρούπολίτας. Ὅλοι ἐγείρονται ἀργά, ὡς ὁ χειμερινὸς αὐτῶν ἥλιος. Πρὸ τῆς δεκάτης οὔτε διαβάτην βλέπει τις εἰς τὰς ὁδοὺς οὔτε ἀνοικτὸν ἐργαστήριον. Εὐθὺς μετὰ τὸ πρόγευμα ἐξέρχονται εἰς περιπάτον ἐπὶ ἐλικήθρου παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Νέβα καὶ ἔπειτα κάμνουσιν ἐπισκέψεις μέχρι τῆς ὥρας τοῦ γεύματος, ὅπως μάθωσι τὰ νέα, συνήθως τὰ τῆς αὐλῆς, σχολιάζοντες τὰ μεταδιδόμενα ὑπὸ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Πετρούπολεως ἢ ζητοῦντες ἀκριβεστέρας εἰδήσεις παρ' ἐπισήμου προσώπου. Πρὸ

Τὸ πεζικὸν τῆς Αὐτ. φρουρᾶς

τινῶν ἐτῶν πάντες οἱ ἔχοντες ἀξιώσεις κομψότητος μετέβαινον καθ' ἐσπέραν εἴτε εἰς τὸ ἰταλικὸν θέατρον ν' ἀκούσωσι τὴν Πάτην καὶ τὴν Νίλσον, εἴτε εἰς τὴν γαλλικὴν κωμωδίαν τὴν στρατολογοῦσαν τοὺς ἀρίστους τῶν Παρισίων τεχνίτας. Σήμερον ὅμως τὰ πράγματα ἤλλαξαν διὰ τῆς προστασίας, τὴν ὁποίαν ἐπιδαφιλεῖ ἡ αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια εἰς τὸ ἐθνικὸν θέατρον. Ἐνῶ τοῦτο ἦτο πρὶν ἀποκλειστικῶς λαϊκὸν θεωρεῖ σήμερον καθῆκόν του πᾶς εὐπατρίδης νὰ χειροκροτῇ τὰ δράματα τοῦ Γριβογέδοφ, τοῦ Γογὸλ καὶ τοῦ Ὀστρόσκη, ἐρμηνευόμενα ὑπὸ τῆς κυρίας Σαβίνας, τῆς ἀνάσσης τῆς συγχρόνου ῥωσικῆς σκηνῆς.

Ἐξερχόμενος τοῦ θεάτρου μεταβαίνει ἕκαστος εἰς τὰς αἰθούσας ὅπου συχνάζει. Αἱ ἐσπεριναὶ ὅμως αὐταὶ συναθροίσεις ἀρχίζουσιν πολὺ ἀργά. Ὁ μεταβαίνων περὶ τὴν ἐνδεκάτην εἰς τὴν οἰκίαν ὅπου προσεκλήθη κινδυνεῖ ν' ἀκούσῃ ὅτι «ἡ κυρία δὲν ἐντύθηκε ἀκόμη». Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἔχει τις τὴν ἀδειαν νὰ ἐμφανίζεταί εἰς τοὺς φιλοξένους ἐκείνους οἴκουσ μέχρι τῆς δευτέρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον, βέβαιος ὢν ὅτι δὲν θὰ ἐρωτηθῇ διατὶ ἔρχεται τόσον ἀργά καὶ θὰ εὖρη θέσιν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ δείπνου, τὸ ὁποῖον προσφέρεται πάντοτε εἰς τοὺς ξενιζομένους μετὰ πολυτελείας ἀναλόγου πρὸς τὴν περιωπὴν τοῦ οἰκοδεσπότη. Οἱ Ῥῶσσοι εἶναι ἀγρυπνηταὶ καὶ φιλόδειπνοι, σπανίως κατακλινόμενοι πρὸ τῆς τρίτης μετὰ τὰ μεσάνυκτα. Ἐπάρχουσι

¹ Ἴδε σελ. 40